

№7 дәріс

Тақырыбы:

**Азық қорыту жүйесін
зерттеу. Азық қабылдау
және су ішудің бұзылуы.**

Дәрісте қаралатын сұрақтар:

1. Азық қорыту ағзаларын тексерудің маңызы
2. Тәбет жіне оның бұзылуы
3. Шайнау, жұту, кекіру, күйіс қайыру және олардың бұзылулары

Дәрістің мақсаты:

Азық қорыту жүйесін зерттеу әдістері желісімен таныстыру, малдың азық қабылдауын, су ішуін, ауыз қуысын, жұтқыншағын, өңешін клиникалық зерттеу әдістерін игеруді үйрету.

**Азық қорыту жүйесіне клиникалық бағаны
мына жүргізілген зерттеулер нәтижесіне
байланысты береді:**

- Малдың азықты қалай
қабылдауына және су ішуіне;*
- оның ауыз қуысының,
жұтқыншақтың, өңештің және
құстардың жемсауының
жағдайына;*
- іштің, асқазан мен ішектердің
жағдайына;*

- нәжіс бөлуіне - тәулігіне неше рет бөлінеді, консистенциясы;
- тік ішек арқылы (ректоскопия) құрсақ және жамбас қуысындағы ағзалардың зерттеу қорытындысына және бауырдың жағдайына байланысты болады.

Азық қорыту жүйесін зерттеу үшін жалпы клиникалық зерттеу әдістері қолданылады:

- *Қарау;*
- *Сынау;*
- *Перкуссия;*
- *Аускультация*
- *Арнайы аспаптар мен құрал-жабдықтарды пайдалану арқылы жүргізіледі.*

*Тәбет – дегеніміз малдың азыққа деген
зауқы, оған ұмтылуы. Малдың тәбетін,
оның азыққа деген ұмтылуын қарау
арқылы анықтайды.*

- тәбеттің шектен тыс артуы – булимия;
- тәбеттің азаюы- ауыз қуысы жұтқыншақ ауруы;
- тәбеттің мүлдем болмауы – анорексия
- тәбеттің қалыптан тыс бұзылуы немесе аранының ашылуы байқалады.

Шөлдеу дегеніміз – малдың суға деген мұқтаждығы. Малдың шөлдегенін анықтау үшін бір тәулікте неше рет су ішуін бақылайды.

- **Шөлдеудің артуы – полидипсия;**
- **Шөлдеудің кемуі – олигодипсия.**

Шайнау

- *Жеңіл түрі;*
- *Ауырсынып шайнау;*
- *Қиналып шайнау;*
- *Тістерін шықырлату.*

Жұтыну – күрделі рефлекторлы акт.

- *Ауырсынып жұту;*
- *Қиналып жұту;*
- *Жұтудың мүлдем болмауы.*

**Күйіс қайыру — күрделі
рефлекторлы физиологиялық акт.**

- ***Баяу күйіс қайыру;***
- ***Сирек күйіс қайыру;***
- ***Қысқа күйіс қайыру;***
- ***Әлсіз күйіс қайыру;***
- ***Ауырсына күйіс қайыру.***

Кекіру – физиологиялық акт, тек қана күйіс қайыратын малға тән.

- **Сирек және әлсіз кекіру**

- **Қатты және жиі кекіру.**

Құсу – бұл құбылыс барлық малда патологиялық белгіге жатады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

- Молдағұлов М,А,. т.б., Жануарлар ауруының клиникалық диагностикасы. 2006 ж.
- Смирнов А.М., и др. Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней животных. 1988 г.
- Молдағұлов .М.А., Ө.К. Есқожаев, т.б. «Жануарлар ішкі аурулары», Алматы, 2009
- Ермаханов Ә.Н., Сиябеков С.Т., Қамбарбеков А.Т., Қазиев Ж.І. Жалпы аурутану. Әдістемелік нұсқаулары. Алматы, 2007 ж.
- Сиябеков С.Т. Дәріс жиынтығы.

- **Келесі дәрістің тақырыбы:**

№ 8 дәріс

Дефекация және оның бұзылуы. Бауырды зерттеу және оның ауруларының синдромдары.



***НАЗАР САЛЫП
ТЫҢДАҒАНДАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ !***